

Slovenski dom

Štev. 152.

V Ljubljani, v sredo, 8. julija 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bitka v Egiptu se nadaljuje

Uradno vojno poročilo štev. 770 pravi:

Spopadi krajevnega značaja na predelu pri El Alameinu, med katerimi je bilo uničenih nekaj sovražnikovih oklepovih voz.

Delovanju angleškega letalstva je uspešno nasprotovalo letalstvo Osi, ki je nastopalo zoper nasprotnikova zbirališča oklepovih vozil in čet. Devet angleških letal je treščilo na tla; sedem v dvoboju z nemškimi lovci, dve pa po zaslugi protiletalske obrambe.

Med napadi na Tobruk in Bengazi, ki niso povzročili pomembne škode, je angleška letalska sila izgubila še dva stroja. Iz Bengazija poročajo o dveh mrtvih ter nekaj ranjenih med prebivalstvom.

Naši letalski oddelki so znova bombardirali letališče Micabba ter ponovno zadeli njegove naprave. V številnih spopadih so italijansko-nemški spremljevalni lovci zbilj 14 angleških letal, 2 pa je sestrelil nek naš bombnik, ki se je sijajno otresel napada številnih Spitfirejev.

Z letalskih nastopov tega dne se trije naši stroji niso vrnil.

Operacijsko področje, 8. julija. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Letalsko obleganje Malte ter letalska ofenziva proti Malti se neprenehoma razvijata. Italijanske letalske bombniške sile skušajo z nepretrganimi napadi na letalska oporišča Micabba, Halfar in Ta Venezia narediti kar se da neškodljivo tudi uspešnost lovskih letalskih oddelkov, ki se jih Angležem posreči skrivati in zavarovati. Otok in morje okoli otoka nepretrgoma tolečejo napadalni in strateški ogledniški letalski nastopi, ki naj odstranijo možnost, da bi v pomorskih oporiščih, zavetiščih in zalivih mučenega otoka mogle pristajati velike ali majhne ladje.

Uresničevanje letalskega obleganja v družbi z letalsko ofenzivo, ki se je te dni nadaljevala z zaporednimi nočnimi in dnevnimi nastopi velikih oddelkov težkih bombnikov, predstavlja skupek letalskih nastopov, katerih pomembnost se kaže po opazovanju in po tem, kako vpliva na vojno uspešnost vsega nasprotnikovega obrambnega sestava. Pomankanje preskrbe za otok, ki se je nasprotniku ne posreči poslati, ter nepretrgano strahotno uničevanje zaradi neprestanih bombardiranj, je močno vplivalo in vedno bolj vpliva na vojno moč nasprotnikovih letalskih in pomorskih oporišč, ki jih razjedata uničevanje ter nepretrgana poraba streliva. Način za preprečevanje in onesposobljanje sleherne možnosti za velike vojne pobude nasprotnika, ki bi Malto lahko uporabljal za začetek teh nastopov in za pomoč pri njihovem razvoju, se je izkazal kot popoln, tudi če nas lahko velja kako žalostno žrtev. Potrebno pa je poudariti, da se je zgolj z letalskimi silami posrečilo prisiliti skoraj k molku letalsko in pomorsko oporišče, ki je bilo strahotno oskrbljeno in s katerega bi pomorski ter letalski napad na italijanske ozemlja lahko povzročal sitnosti.

Italijanske in pa nemške letalske sile nastopajo v popolnem sodelovanju in ob popolni istovetnosti namenov. Dosegle so in drže uspeh, ki preprečuje na Sredozemskem morju vsako pobudo in sleherno možno važno nasprotnikovo akcijo ter to prav z enega najpomembnejših vojaških oporišč na bojišču. Italijanski bombniki so noč in dan napadali letalska oporišča na otoku ter prostore za spravljanje letal, ki jih je nasprotnik kar se da razširil. Bombe vseh mer so metali na cilje, ki so bili s popolnostjo zadeti. Požare in uničenja so opazili po malem povsod.

Protiletalsko streljanje je bilo zelo močno. Zdej nasprotnik skuša v kar največji meri uporabljati nočne love, da bi oviral nastope italijanskih bombnikov, toda uspehi tega nasprotnikovega delovanja imajo zelo relativno vrednost, če jih primerjamo s tistimi, ki jih na vojnem področju dosegajo italijanski letalski nastopi. Italijanski neutrudljivi bombniški piloti se podnevi in ponoči izkazujejo z navdušenjem ter spretnostjo, ki zasluži razumevanje in priznanje vsega naroda.

Protiletalsko streljanje je bilo zelo močno. Zdej nasprotnik skuša v kar največji meri uporabljati nočne love, da bi oviral nastope italijanskih bombnikov, toda uspehi tega nasprotnikovega delovanja imajo zelo relativno vrednost, če jih primerjamo s tistimi, ki jih na vojnem področju dosegajo italijanski letalski nastopi. Italijanski neutrudljivi bombniški piloti se podnevi in ponoči izkazujejo z navdušenjem ter spretnostjo, ki zasluži razumevanje in priznanje vsega naroda.

Nemško vojno poročilo:

Prekoračenje Dona in zasedba industrijskega središča Voroneža

Hitlerjev glavni stan, 8. julija. Nemško vrhovno poveljstvo pravi v svojem večeršnjem uradnem vojnem poročilu:

Pri napadih na vzhodnem bojišču je bila prekoračena reka Don in zavzeto važno industrijsko mesto Voronež. Število ujetnikov in vojnega plena stalno narašča.

Sovjetski protinapadi so bili zavrnjeni. Ena sama nemška oklepna divizija je uničila 61 sovjetskih oklepovih voz. Močne letalske skupine so uspešno posegle v boje na krajih, kjer so divjali najbolj vroči spopadi, ter sovjetskemu oskrbovalnemu prometu zadale uničujoče udarce.

Na morju pred Krimom je letalo potopilo sovjetskega lovca na podmornice.

Na odseku severno od Orla je sovražnik s številnimi oklepnimi vozovi povzel svoje neuspešne napade. V protinapadih je bilo uničenih 22 sovjetskih oklepovih voz. Hudi boji se nadaljujejo. V pokrajini okrog Rževa so bile boljševiške čete po napadu nemških sil v široki bojni črti poginane iz svojih postojank.

V Finskem zalivu je lovec na mine potopil sovjetskega podmornice.

Včeraj so Sovjeti izgubili 96 letal, medtem ko sta šli v izgubo dve nemški letali.

V Egiptu so se v bojih okrog postojank pri El Alameinu izjalovili mnogi angleški protinapadi, ki so jih podpirali oklepni vozovi. V 6. julija je bilo v teh bojih uničenih 27 angleških oklepovih voz. Edinice bojnih letal in strmoglavcev so bombardirale angleške čete in zbirališča motornih vozil. Devet angleških letal je bilo sestreljenih.

V vzhodnem Sredozemskem morju je nemška podmornica potopila 1500-tonsko ladjo, ki je plula v zavarovani skupini ladij.

Skupine nemških in italijanskih letal so ponoči in podnevi metale bombe na letališče naprave in druge vojaške cilje na otoku Malti. V letalskih bojih je bilo sestreljenih 16 angleških letal.

V pretekli jasni noči so močne skupine bojnih letal bombardirale pristanišče in industrijske naprave v Middlesboroughu na vzhodni angleški obali. Opazili so obširne požare.

Stockholm, 8. julija. s. Vojaški sotrudi list »Aftonbladet« pravi, da se nemško napredovanje v smeri proti Donu razvija s popolnim uspehom. Priprave za ta novi napad so morale biti izdelane

kar moč skrbno — piše večak — če sodimo po varnosti in naglici, s katero so nemške in romunske čete v treh dneh napredovale za 200 km in zdaj grozijo sovjetske sile zajeti v tiste slovite žepe, ki so jih Rusi v tej vojni že večkrat imeli priliko pobliže spoznati, žepe, v katerih so bile sovjetske sile naposled vedno načrtno zdrobljene.

Če se bo nemškim silam posrečilo zagvozdit klin v sovjetske boje črte tja do Volge ter prerezati važne ruske zvezne črte tik za bojnimi črtami — zaključuje dopisnik — bo usoda Timošenkovihih armad zapečatena.

Izgube v bitki za Sebastopol in za Krim

Zaključno nemško vojno poročilo pravi, da je bilo zajetih 97.000 Rusov, 467 topov, 3597 oklepovih utrd, ubitih 30.000 do 40.000 Rusov, izvedenih 23.751 letalskih napadov, v bitki za Krim pa so Sovjeti izgubili vsega 430.000 mož

Hitlerjev glavni stan, 8. julija. s. V dopolnilo uradnega vojnega poročila z dne 3. julija 1942 objavlja vrhovno poveljstvo nemške vojske glede padca Sebastopolja naslednje:

Med boji, ki so potekali nenavadno zagrizeno od 7. junija do 4. julija, je bilo zajetih 97.000 ujetnikov, med njimi armadni podpoveljnik general Novikov.

Zajetih ali pa uničenih je bilo 467 topov, 26 oklepovih voz, 824 strojne, 758 metalcev bomb, 86 protitankovskih ter 69 protiletalskih topov. Plen težkega in lahkega pehotnega orožja in teh številnih še ni obsežen.

Krvice sovražnikovih izgube so mogočne in je treba domnevati, da se gibljejo med 30.000 in 40.000 možmi.

Zavzetih je bilo 3597 oklepovih utrd ter utrjenih naprav, med njimi dve najmodernejši in najmočnejši bojni trdnjavi »Maksim Gorki št. 1 in št. 2«, ki je vsaka imela štiri topove po 30,5 cm, in pobranih je bilo okoli 137.000 min. Kakor so potrdile izpovedi ujetnikov, je ušlo samo nekaj visokih častnikov in komisarjev, v prvih dneh napada pa tudi nekaj parnikov z ranjenci.

Spodnjesakonska, brandenburška, šlezijška, saksionska, frankovska, sudska in poreska divizija ter vojaške skupine vseh nemških plemen so z romunskimi pehotnimi ter planinskimi divizijami enako sodelovale pri tem uspehu.

Posebno nemško vojno poročilo

Potopitev velikega konvoja za Rusijo

Hitlerjev glavni stan, 8. julija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole posebno vojno poročilo:

2. julija je na morju med Severnim rtom in Spitzbergi, kakih tri ali štiri sto milj od severne norveške obale, prišlo do velikega spopada med nemškimi pomorskimi in letalskimi silami proti sovražni skupini ladij, ki so plule proti Sovjetski zvezi.

Edinice bojnih letal in nemške podmornice so v Ledenem morju napadle veliko skupino angleških in ameriških ladij ter so jo do velike mere uničile. V skupini je bilo 38 trgovskih ladij, ki so bile natovorene z letali, oklepni vozovi, stre-

livom ter živem. Skupina je plula proti Arhangel-sku in je bila kar se da močno zaščitena po sovražnih pomorskih silah težkih rušilev in manjših vojnih ladij.

V tesnem sodelovanju med pomorskimi enotami in letalskimi silami so bojna letala potopila: eno težko ameriško križarko ter 19 trgovskih ladij s skupno 122.000 tonami; podmornice pa so potopile 9 ladij s skupno 70.460 tonami. Vsega je bilo potopljenih 28 ladij s skupno 192.400 tonami.

Ostanki skupine, ki je bila docela razkropljena, so še zmeraj napadani. Veliko število ameriških mornarjev je bilo rešenih po rešilnih letalih ter odpeljanih v ujetništvo.

Švedski protesti v Rusiji zaradi podmornških napadov v švedskih vodah

Stockholm, 8. julija. s. Švedsko časopisje razpravlja v svojih večeršnjih številkah o uradnem poročilu odbora za zunanje zadeve glede pogostih kršitev švedske nevtralnosti po ruskih podmornicah. Da so te kršitve sovjetsko delo, dokazuje zdaj dejstvo, da so se našli drobci torpeda, na katerih se še vidi znanka ruske izdelave. Dozdaj se je trikrat primerilo, da so sovjetske podmornice napadle švedske ladje ali ladje drugih držav v švedskih obrežnih vodah. Konec junija je bila potopljena švedska ladja »Ada Gorthon« pred Aalandom in je bilo pri tej priliki 14 mrtvih. Pred nekaj dnevi je neka ruska podmornica izstrelila torpedo na švedsko ladjo »Galeon« pred Wastardikom, predvčerajšnjim pa se je napad ponovil med Havringejem in Landsortom na la-

Kitajska prosi pomoči v Angliji in Avstraliji

Lizbona, 8. julija. s. Te dni pričakujejo v Londonu zastopstvo, ki ga je poslala Čankajškova vlada, da bi dobila novo vojaško pomoč. V tem zastopstvu so vojaške, politične in gospodarske osebnosti, ki imajo nalogo v Londonu razložiti, kako čungkiška vojska nujno potrebuje vojaških potrebščin. Istočasno in iz istih razlogov se mudi drugo kitajsko zastopstvo v Avstraliji, da tudi s te celine, ki je tako ogrožena, izposluje nekaj vojaških dobav. Čungkiški zastopniki so v Camberri izjavili, da njihova vlada potrebuje najmanj 500 bombnikov in prav toliko lovskih letal, če hoče »zmagati«.

dijsko spremljavo, ki je štela 22 ladij, tudi v švedskih vodah. Švedske vojne ladje so prednočnim metale globinske bombe na podmornico, ki so jo v trenutku, ko je izginila pod morje, spoznale. Pritožbe švedske vlade pri vladi v Moskvi nad temi ponavljajočimi se kršitvami švedske nevtralnosti niso doslej rodile nobenega uspeha, kajti Moskva je vselej trdila, da švedskih ladij ne napadajo sovjetske podmornice.

Vesti 8. julija

Na bojišču v severni Afriki je junaško padel konjeniški stotnik von Homeyer, ravnatelj nemške poročevalske družbe »Transocean«.

Portugalsko vojno sodišče v Oportu je obsodilo na ječo in globo 6 ljudi, in sicer zaradi prevratniške propagande.

V različnih oddelkih angleške policije na Bližnjem Vzhodu služi 23.000 Judov, je povedal angleški vojni minister v poslanski zbornici.

Pri nekem spopadu na egiptovskem bojišču je bil ubit angleški generalni brigadir Gar-moyle. Star je bil 35 let.

Japonsko mornariško ministrstvo je uradno objavilo imena 52 udeležencev napada na ameriško pomorsko oporišče Pearl Harbour prvi dan vojne med Japonsko ter Anglijo in Ameriko. Hkratu so vse udeležence po- višali za dve službeni stopnji.

»Zapora osnih podmornic pomeni za nas največjo neprijetnost in kar se da hudo nevarnost. Če bodo baker iz Chihleja in Peruja, aluminij iz holandske Guayane, mangan in druge kovine iz Brazilije šli na dno morja namesto v naše luke, bomo vojno izgubili«, je govoril včeraj razlagalec newyorskega radia.

Judovska zveza v Avstraliji in Novi Zelandiji zahteva ustanovitev posebne judovske vojske za obrambo Palestine. Ta vojska naj bi bila pod angleškim poveljstvom.

Med Italijo in Švico je bil dosežen sporazum, da se sedanja trgovinska pogodba začasno podaljša.

Bolgari so dozdaj naselili 50.000 svojih ljudi na področju bivše grške Tracije, ki jo sedaj imenujejo Belmore. Ko so bolgarske čete zasedle Tracijo, je na tem področju bilo okrog 300.000 Grkov in Turkov.

Po živilskih nakaznicah so ugotovili, da živi v zasedeni Franciji 39 milijonov Francozov, v nezasedeni pa 14 milijonov.

Sovjeti so v ponedeljek po radiju priznali, da so nemške čete na vzhodnem bojišču vdrele čez sovjetske obrambne črte in da so Sovjeti na umiku. Poročila pa ne navaja, na katerem delu so Nemci prodrli.

Angleški in ameriški dnevni vojni stroški

Lizbona, 8. jul. s. Vojna velja Anglijo 15 milijonov funtov sterlingov na dan, Združene države pa nič manj kakor 36 milijonov funtov sterlingov na dan. V angleških in ameriških finančnih krogih domnevajo, da se bosta ti vsoti še pred koncem letošnjega leta podvojili. Zadnji dogodki v Libiji in v Egiptu so s svojimi neposrednimi pretresi na londonski in kairski borzi povzročili znatne izgube za spekulate.

Nezadovoljnost za dosedanje angleško vojno poročilo

Rim, 7. julija. s. Angleška poslanska zbornica bo te dni morala začeti z obsežno razpravo o načinih angleške propagande. Zbornica ni zadovoljna z načinom, kako so propagando vodili dozdaj. Veliko konservativnih poslancev je podpisalo zahtevo, naj se cenzurira lažnjivi duh poročil, ki jih sestavljajo v Kairu in v Londonu o dogodkih v Libiji. Tudi delavska stranka misli zahtevati od vlade resnice o vojni na morju. Zbornica je pripravljena razpravljati za zaprtimi vrati o potapljanju ladij in poslanci obljubljajo, da bodo o vsebini razprave strogo molčali. Ne more pa zbornica več tavati po temi glede vprašanja, ki je za vojno in za angleško življenje tako pomembno. Bitke se ne dobivajo s ponarejanjem popisov o bojih in s skrivanjem izgub. To je duh obeh zahtev glede cenzure, ki zdaj krožita po poslanski zbornici. Dokazujeta, da država ne verjame več vladnim vojnim poročilom in da zahteva temeljite spremembe v teh načinih, ki so tako ljubi predsedniku vlade Churchill.

Pomemben govor o vojni politiki Argentine

Buenos Aires, 8. julija. s. Predsednik republike Castillo je prvič kot državni poglavar imel govor ob tradicionalni pojedini argentinske vojske in mornarice, ki je običajno vsako leto pred argentinskim narodnim praznikom 9. julija. Castillo je najprej opozoril, kako javnost misli o ciljih nekaterih vojnih hvorakov, ki pod krinko obrambe demokratičnih vojsk skušajo povzročiti zmedo, potem pa je dejal:

»Ti vojni hujskači naj se gredo, če hočejo, borit na stran tako imenovanih demokratičnih držav, toda ne bom trpel, da bi kdo poskušal vladi vezati roke in ustvarjal zmedo v deželi, da bi vplival na javno mnenje. Narod je lahko prepričan, da bo prva stvar vlade, ohraniti narodno čast nedotaknjeno.

Položaj se je poslabšal čeprav je naša zunanja politika korektna. Na konferenci v Rio de Janeiru smo branili plemenit vzor miru v duhu mednarodnega prava. Argentina hoče spoštovati te zakone, hoče pa tudi, da bi drugi spoštovali njene koristi. Po svoji tradiciji smo navdušeni za mir, a naša miroljubnost je bila vedno ustvarjalna in je nanjo vplival strah pred vojno. Vse-ameriško je bilo ustanovljeno kot nauk o miru, s čemer naj bi se zagotovilo bratstvo med narodi na celini.

Na koncu svojih izjavljanj pa je Castillo dejal: »Ne smem skrivati, da je položaj zelo težaven in da nadaljnji dogodki lahko povzročijo neprijetna presenečenja. Vpravljam v tem trenutku zmešnjav pa mora narod s polnim zaupanjem gledati na svojo vojsko in mornarico.«

Stanovanjske odpovedi v prvem polletju

Letos 427, lani 628 stanovanjskih odpovedi — Ugovori proti odpovedim

Ljubljana, 8. julija. Zaščita stanovanjskih najemnikov, kakor znano, traja še do oktobra tega leta. Uredba o zaščiti stanovanjskih najemnikov je bila izdana v prvi vrsti zato, da so bil zavarovani gmotno šibkejši sloji pred navijanjem najemnin, da hišni lastniki niso mogli po mili volji in samovolji povisevati in po svoje določevati višine najemnin za še tako slaba stanovanja. Uredba je med drugim določevala, da morajo ostati najemnine takšne, kakršne so bile v septembru 1939.

Hišni lastniki so skušali mnogim strankam sprva odpovedati stanovanja samo iz navadnega razloga, da so potem dobili druge ljudi, ki so bili pripravljeni plačevati nekoliko višje stanarine. Nato je izšlo še dopolnilo, ki je zahtevalo, da mora hišni lastnik natančno v sodni vlogi navesti razlog za odpoved. Določeni so bili in navedeni razlogi, ki so bili edino odločilni, da je bila odpoved podana in da je lahko sodišče odpovedi ugodilo. Poprej je bila namreč praksa, da hišnemu lastniku ni bilo treba v odpovedni vlogi sodišču navajati razloga za odpoved. Zado-stovalo je le, da je hišni gospodar navedel točen rok, do katerega se je moral najemnik izseliti in zapustiti najeto stanovanje. Te omejitve so vplivale, da so silen val odpovedi močno zaježile. To je očitno zlasti iz podatkov o številu odpovedi v letošnjem in lanskem letu.

Okrajno sodišče je v letošnjem prvem polletju prejelo 427 raznih sodnih odpovedi, s katerimi so hišni lastniki zahtevali izpraznitve raznih stanovanj ter različnih trgovskih odnosno obratnih lokalov. Gre v prvi vrsti za mala stanovanja. Lani je bilo v prvem pioletju zaznamovanih pri sodišču 628 stanovanjskih odpovedi. Kako so bile te odpovedi razdeljene na posamezne mesece? Kdaj je bilo največ odpovedi? Letos je bilo največ odpovedi aprila, takoj za njim sledi januar. Tudi lani je bilo januarja mnogo odpovedi, največ pa jih je bilo maja.

V posameznih mesecih so bile podane stanovanjske odpovedi: januarja 90, lani 100, februarja 69, lani 97, marca 63, lani 98, aprila 96, lani

84, maja 72, lani 126 in junija 37, lani 123. Kako je velika razlika med odpovedmi v lanskem in letošnjem juniju?

Hišni lastniki sedaj največkrat odpovedujejo stanovanja iz razloga, da rabijo stanovanja za sebe ali za svoje, kakor za svojega sina ali za svojo hčer. Svoj čas so bili nekateri mnenja, da ni veljavna odpoved v primeru, da hišni gospodar najemniku odpoveduje stanovanje, ko ga rabi za svojo poročeno hčerko, ker naj bi bil pač mož obvezan skrbeti za stanovanje. To mnenje ni prišlo do končne veljave in so sedaj veljavne in dovoljene tudi odpovedi, v katerih gospodar odpoveduje stanovanje, ko ga rabi za svojo poročeno hčerko.

Nekaj nenavadnega je letos, da se zelo množe ugovori stanovanjskih najemnikov proti sodnim odpovedim. Takih ugovorov je sedaj do 80%. Prejšnja leta so bili izredno redki ugovori, sedaj pa so postali tako pogosti, da se na sodišču začudijo, ko postane kaka odpoved pravomočna brez ugovora. Po ugovoru navadno začenja reden proces, ki dostikrat povzroča hude stroške. Najemniki skušajo s temi ugovori navadno zavleči izpraznitev stanovanja.

Med nekaterimi najemniki je nastala ostra kritika proti hišnim gospodarjem, ki so zelo sekantni in ki ne dovolijo najemnikom imeti niti malih živali niti jim ne odstopijo najmanjši košček zemlje ali kako gredico, da bi si tam vsadili za domačo potrebo kak korenček, petušilček in kako solatiko. Rajši vidijo, da raste trava, rajši naročajo hišniku, da tam sam obdeluje zemljo in jim potem ta nosi razno zelenjavo in za nje skrbi, tako da jim donaja tudi krmo za njihove zajčke. Pravijo, da se bo v kratkem razvila med hišnim gospodarjem in najemnikom zanimiva pravda zaradi zelenjadne gredice. So pa na drugi strani dobri gospodarji, ki so radevolje in brez vsake odškodnine odstopili svojim najemnikom površino sveta, da so si tam vsadili razno zelenjavo in krompir.

O domači lekarni

V vsako hišo, bodisi kmečko ali mestno, spada domača lekarna, ki naj vsebuje poleg obvezilnega materiala, kemičnih razkuževalnih sredstev, škarij, pincet in drugega orodja tudi zdravilne rastline in zdravila, prirejena iz njih. V domačo lekarno spadajo tudi tinkture, praški, olja in mazila. Za lekarno vzamemo, če le moremo primer-no omario, lahko pa si jo uredimo tudi na kakem drugem prostoru.

Glavno navodilo pri rabi domače lekarne naj nam bo, da ne smemo nikoli zdraviti z domačimi zdravili resnih in aktualnih bolezni. V takem primeru kličemo vedno zdravnika! Domačo lekarno uporabljamo le za dolgotrajne, kronične bolezni, pri katerih vemo, da bolniku ne moremo škodovati. Pri kroničnih boleznih pokličimo zdravnika, medtem pa lajšamo bolniku bolečine z blažljivimi čaji. Pri tovrstnih boleznih se za nadaljnje zdravljenje pomenimo s hišnim zdravnikom, ki bolnika dobro pozna. Zdravnik bo najbolje vedel, katere zeli bi pomagale v tem primeru. Pri kroničnih boleznih zdravimo bolnika navadno s čaji, ki učinkujejo počasnije, pri hujših bolečinah pa damo bolniku primerno količino tinkture.

V novejšem času so po dr. Madausovi metodi pričeli zdravilne rože stiskati v posebne pilule, kroglice in ploščice, ki jih bolnik zauživa. Ta način zdravljenja je zelo učinkovit, ker dobiva bolnik zdravilne rastline v surovem stanju, količino pa lahko ostro odmerimo. Pri kuhanju se namreč gotove snovi uničijo. Zato, če je le mogoče, imejmo dr. Madausove zdravilne preparate v domači lekarni.

Tudi pri prvi pomoči ob nezgodah nam bo domača lekarna prav dobro služila. Z njo pa si bo lahko pomagali tudi zdravniki.

V domačo lekarno spada poleg zgoraj naštetih razkužil, obvezilnega materiala tudi sledeči čaji, tinkture, praški, olja in mazila.

Čaji: tavžentroža, preslica, islanski mah, bezgovo cvetje, lapuh, poprova meta, brinje, kopri-va, omela, rutica, špajka, rman, gozdni koren, kolmež, krčnica, pelin, hrastova skorja, krhljika, pljučnik, sporis, lučnik, lipovo cvetje, gosja trava, kadulja, materina dušica, borovnice, koperc, mačeha, regrat, slez, slezneica, sivka, steznik, tri-plat, trpotec in arnika.

Izvlčki: arnika, Hoffmannove kapljice, encijan, borovnice, rožmarin, janež, brinje, kolmež, rutica, pelin, steznik, sivka, gozdni koren, špajka, kafri špirit, metin špirit, smetljika, jašča-rica.

Praški: encijan, triplat, santalovec, soda bikarbona, pelin, aloa, rman, sladki les, laneno seme in galun.

Olja: sivka, koperc, rožmarin, lan, mandelj, krčnica, lučnik, rutica, janež, kafa, verben.

Mazila: omela, rutica, mirta, hamamela, lipa, janež, lilija, topol, lavor, sivka, očetno kislina.

Tako urejena domača lekarna zadostuje za vsako silo. Seveda je dostikrat nemogoče dobiti vseh teh zdravil, zato jih lahko nadomestimo s kakimi drugimi sličnimi.

Nabirajmo sadne peške za ptice!

Ljubljana, 8. julija. Tivoli, raj ljubljanski, za katerega tudi večja mesta zavidajo ljubljancem (zapisal J. Stare v Mohorjevem koledarju 1888), bo pozimi nemara lačen bolj ko kdaj poprej. Zato shranite peške raznega sadja in dobro posušene ob mrzlih dneh polagajte v mestne krmilnice. Tam bodo verveje pilile vaše darove s svojo cirkularko ali jih pota-re pitčeljub za svoje varovanje. Malokdo pomisli v pasjih dneh na dobo, ko bodo gladni kljuni eno-lično presunljivo molelovali: »Črli, črva nil!« Vas taka podpora ne stane drugega nego merico pozornosti in potrpljenja. Izplača se to dejanje že s sebičnega človeškega stališča, kajti krilati rod je močan zaveznik v boju za obstanek. Učeniaki namreč oznanjajo, da bi naše plemo preminulo ka-kih 7 let potem, ko bi vsi tsi naenkrat izginili s sveta: mrčes bi nam požrl vsa hrano! Koliko mareličnih, slivovih in drugih pešak pomečemo v smeti ali na cesto, ki bi rešile življenje kljuna-temu drobnjancu ob ledenih mesecih. Sedaj je čas, da si napravimo zaloge brez posebnih stroškov. — Ornithotrophos.

† Dr. Pavel Avramovič

Ljubljana, 8. julija. Predvčerajšnjim je umrl v Ljubljani eden najbolj znanih ljubljanskih zdravnikov, šef od-seka za ljudsko zdravje na Visokem komisariatu g. dr. Pavel Avramovič. Doma je iz Hrvaških Karlovcev, kjer se je rodil 4. septembra 1883. Medicino je študiral v Gradcu in v Pragi, kmalu pa je prišel v Ljubljano, kjer je našel slovečega zdravnika kirurga dr. Slajmerna. Dve leti je bil v službi v bolnišnici. V svetovni vojni ga je po zanesla po raznih deželah, v katerih je po šte-vilnih bolnišnicah nudil pomoč. V Ljubljani in daleč po naših krajih so pokojnega zdravnika poznali in k njemu so prihajali po nasvete in po-moč v velikem številu. Posebno je bil dr. Avra-movič priljubljen radi domačnosti in ljubeznivo-sti. Leta 1935 je prevzel odgovorno službo šefa oddelka za ljudsko zdravje na bivši banski upra-vi. Pokojnik je v tej službi mnogo storil za zbolj-šanje zdravstvenih razmer v pokrajini.

Zadnje leto je bolehal, poslednji meseci nje-govega življenja pa so mu prizadejali trpljenje, katerega ga je rešila smrt. Pogreb bo jutri v če-trtek ob 4 popoldne iz Beethovne ulice 4 na pokopališče na Viču.

Naj bo pokojniku ohranjen časten spomin!

Beseda Turjačana, ki je nosil Hasanov plašč

Ljubljana, 8. julija. Na naš članek o Hasanovem plašču in k raz-pravi, ki tolmači ljudsko govorico o Hasanovem plašču pri Sv. Ahaciju pri Turjaku kot ljudsko domišljijo, smo prejeli dopis starega Turjačana g. Antona Pritekija, katerega radi zanimivosti v celoti priobčujemo:

V neposredni bližini Turjaškega gradu je stala med krasnimi lipami moja rojstna hiša. Še danes se dobro spominjam mojih mladih let, ko so me kot 13-letnega fantiča klicali graščaki kar skozi okno, kadar so me potrebovali.

Vsako leto na Sv. Ahacijo dan so mi gra-ščaki kot malemu fantku izročili Hasanov zlati plašč, da sem ga nesel na goro k Sv. Ahaciju, kjer je mašnik v tem plašču daroval sv. mašo na spom-in zmage nad Turki pri Sisku leta 1593, ko so kranjski vojniki pod vodstvom Andreja Turjaškega pognali Turke v beg.

Vedno, kadar sem nosil Hasanov zlati plašč, ki ga pa žal sedaj ni več, na goro k Sv. Ahaciju, me je, ker je šla pot na goro po divjem gozdu, vedno spremljal orožnik.

Lepe spomine imam iz mojih mladih let na Turjaškem gradu in gori pri Sv. Ahaciju.

Anton Pritekelj, star Turjačan.

V treh vrstah...

V Gaberjah pri Brusnicah v novomeškem okraju je padel z lipe pri nabiranju cvetja 23 let-ni Franc Brumen. Ko je bil Brumen na vrhu lipe, se je pod njim odlomila krhka veja in je tresel z vsa silo na trda tla. Pri padcu si je zlomil obe nogi, obenem pa dobil še hude notranje poškodbe. Nezvestnega so prepeljali v novomeško bolnišni-co, kjer se zdravniki prizadevajo, da bi mu rešili življenje.

V Kranju bo imela višja šola — bivša realna gimnazija sprejemne izpite za prvi razred v sre-do, 26. avgusta, za višje razrede pa 27. avgusta. Prijavam bodo morali učenci priložiti tudi izkaz o ariskem pokolenju.

Na Koroskem so letos že razdelili 280.000 ta-blet, ki vsebujejo vitamin C. Delili so jih zlasti med dojenčke, nedoraste otroke in blagoslovljene matere.

Vrhovni poveljnik oddelkov SS in policijski generalni polkovnik Daluege se je pretekli teden mudil v Celovcu, od tod pa je odpotoval tudi na Gorenjsko.

V Celovcu je padel pri igranju odbojke po ne-srečnem naključju 10-letni šolarček Ivan Karl Un-terweger v vodo, kjer se je zadušil.

V Šoštanju je umrl 31-letni stražnik Stanko Kolar iz Maribora, v Braslovcah zasebnika Ljud-mila Novak, v Šmarju pa zasebnik Albin Spraje.

Popis vseh svinj bodo izvedli na Gorenjskem in Koroskem dne 3. septembra. Gorenjski dnevnik poroča, da so od tega štetja izzeta le mesta z nad 100.000 prebivalci, pa tudi v teh mestih bo-do morali lastniki svinj prijaviti število domače reje.

Zavitki z največ 1000 grami so dovoljeni za pošiljanje vojakom na fronto. Za privatno pošto z letali je dovoljena teža 10 gramov.

V Državno gospodarsko šolo (v ponedeljek smo poročali o teh šolah v Mariboru, Celju in v Trbovljah) sprejemajo le učence z dovršenimi 4 razredi višje šole-gimnazije ali meščanske šole. Sprejeti so le učenci, katerih starši so člani Hel-matbunda, učenci pa člani nemške mladinske or-ganizacije.

40letnice svoje službe je obhajal v Radgoni uradni živizozdravnik in višji vladni svetnik Ed-vard Rezač.

Za Spodnjo Stajersko so izšle posebne uredbe glede delovnega časa, zlasti nočnega dela. Uredbe so iste, kakor jih imajo v Reichu. Odpravljeno je nočno delo v pekarnah, drugo nočno delo pa mo-

Ljubljana

Koledar

Danes, sredi, 8. julija: Elizabeta. Četrtek, 9. julija: Muč. Gork.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyr-ševa c. 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Nagrajeni obiskovalci razstave Gorše-Maleš v Jakopičevem paviljonu prejmejo sliko — signirani izvirni petbarvni lesorez Marija (po slovenskih na-rodnih motivih) od M. Maleša v četrtek 9. t. m. in petek 10. t. m. med 11. in pol 12. uro v Jakopičevem paviljonu. Slučajni zamudniki naj se blagovolijo obrniti na upravo revije »Umetnost«. Pod turnom št. 5 (telefon 22-88). Izžreban je bil po eden izmed vsakih 50 obiskovalcev razstave: 7, 94, 115, 176, 223, 288, 349, 365, 419, 484, 501, 590, 629, 683, 733, 756, 842, 893 in 904. — Vsak katalog, ki je veljal za vstopnico, ima zaporedno število zadaj na hrbtu — izžrebani naj ga prinese s seboj.

Acquisto Kupujem
FAESITE MASONITE INSULITE
e qualsiasi materiale iso- in podobem material za
lante similare. Campionare: izločajo. Pošljite vzorec:
Mirabelli — V. Caravita 15 — Napoli

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 8. julija, ob 17: Romeo in Julija. Red B. Četrtek, 9. julija, ob 17:30: Kralj na Betajnovi. Red četrtek.

Petek, 10. julija ob 15: »Vdova Rošlinka«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Sobota, 11. julija ob 17:30: »Poročno darilo«. Red A.

Nedelja, 12. julija ob 17:30: »Šola za žene«. Izven. Znižane cene.

Opera:

Sreda, 8. julija, ob 16:30: Carmen. Red sreda. Gostovanje Elze Karlovčeve.

Četrtek, 9. julija, ob 17: Krišpin in njegova botra. Red A.

Petek, 10. julija: zaprto.

Sobota, 11. julija ob 17: »La Boheme«. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Nedelja, 12. julija: »Krišpin in njegova bo-trac«. Izven.

W. Shakespeare: »Romeo in Julija«. Trage-dija rodbinskega sovraštva in zveste ljubezni. Prevod: O. Zupančič. Igrali bodo: Prologa — Ver-donik, Escalus — Gregorin, Parisa — Drenovec, Montega — P. Kovič, Capuleta — M. Skrbinek, Romea — Jan, Mercutia — Kralj, Benvolia — Peček, Tybalta — VI. Skrbinek, Lorenza — Li-pah, Janeza — Brezigar, Baltazarja — Nakrst, Petra — Plut, lekarja — Raztresen, paža — Be-nedičič, Montegovo — Gabrijelečeva, Capuleto-va — Danilova, Julijo — V. Juvanova, dojko — Na-bločka, poveljnica — Raztresen, stražnika — Ko-šuta in Blaž. Režija: dr. B. Kreft, inscenator: inž. E. Franz. Scenska glasba: D. Zebre.

Elza Karlovčeva kot Carmen. V sredo ob 16:30 bo gostovala Karlovčeva ponovno v partiji Carmen. Ostala zasedba te štiridesetinske opere, katere libreto je posnel po Merimejevi noveli, je sledeča: Joseja bo pel Franc. Escamilla — Primožič, Dancaira — B. Sancin, Remendana — M. Sancin, Zunigo — Zupan, Moralesa — Anžlo-var, Micaelo — Ribičeva, Frasquito — Polajnar-jeva, Mercedes — Poličeva. Dirigent: A. Neffat, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, ko-reograf: inž. P. Golovin.

EIAR — Radio Ljubljana

Četrtek, 9. julija. 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Lahka glasba — V odmoru (8): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanski in 12.20 Pesmi in melodije — 12.40 Koncert čelista Cende Sedl-bauerja (pri klavirju Marijan Lipovšek); — 13 Napoved časa — Poročila v italijanski in 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje violinist Al-bert Dermalj — 14 Poročila v italijanski in 14.15 Izmenjalni koncert z Nemčijo — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert sopranistke Marije Petrič — 17.35 Pesmi in melodije — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pisana glasba — 20 Napoved časa — Poročila v italijanski in 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Orkester Cetra vodi dirigent Bar-zizza — 21.25 Predavanje v slovenščini — 21.35 Operetno glasbo vodi dirigent Petralia — 20.20 Trio Emona — 22.45 Poročila v italijanski.

rajo plačati delodajalci z dvojno tarifo. Uredba tolmači med drugim tudi, da je dopuščeno za spre-jem za delo pri fantih starosti 18 let 10 urni de-lavnik. V posebnih primerih dovoljuje uredba, da lahko izrabijo ženske in mlajše moči tedensko po 56 ur.

Mariborski Rapid je v nedeljski tekmi tolkel dunajske favorite iz AC s 3:0.

S Hrvaškega

Hrvaška knjižnica »Zvezda mora« je pred kratkim izdala posebno knjižico, v kateri so natisnjeni vsi govori sv. očeta, ki jih je imel o božiču 1939, 1940 in lansko leto.

Hrvaški minister za kmečko gospodarstvo si je v okolici Zagreba zadnje dni ogledoval nekatere primerne prostore, ki bi prišli v po-štev za velike perutninske postaje in zavoda za rejo dobre plemenske perutnine.

Kmetje od Sv. Iljia pri Varaždinu so usta-novili posebno drugo za elektrifikacijo vasi. Kmetje bodo dali brezplačno na razpolago po-treben les in delovno silo.

Zagreško železniško ravnanstvo je te dni odkupilo velike zemljiške parcele v bližini kolodvora, ki jih bo porabilo za bodočo raz-širitev zagrebskega tovornega kolodvora, ki je že nujno potrebna. Zagrebski tovorni kolodvor že nekaj časa več ne zmaguje velikega tovor-nega prometa.

V. HEISER

33

Zdravnik gre s križem svet

Prav tako ti prepovedujem, da bi se kjer koli dotaknil blaga, ki ga me-niš kupiti; s palčičko boš pokazal nanj, tako da bodo vedeli, kaj želiš.

Prav tako ti prepovedujem, da bi odgovarjal komur koli, ki bi te kaj vprašal, ko boš hodil po poljih, razen če se boš iz bojazni, da ne boš drugega okužil, prej umaknil za nekaj korakov. Vrh tega poslej ne boš smel ho-diti po glavnih cestah, da ne boš sre-čeval ljudi.

Prav tako ti prepovedujem, da bi se dotaknil obmejnih ograj ali grmič-ja, ko boš hodil po poljih, razen če si prej oblekel rokavice.

Prav tako ti prepovedujem, da bi se dotaknil majhnih otrok ali katere koli mlajše osebe.

Prav tako ti prepovedujem, da bi poslej jedel ali pil v družbi, razen v družbi gobavih.

Potem se je gobavec odel v svoje črno oblačilo in prt potegnil čez usta ter od duhovnika prejel tolkače, s ka-terimi je vsakomur javil, da se bliža. Naposled se je duhovnik poslovil od njega s temile besedami: »Ne izgubi poguma, ker si bil ločen iz sleherne mogoče družbe, kajti deležen boš

vseh molitev svete matere Cerkve, kakor če bi vsak dan z drugimi vred bil pri božji službi. Skrben bodi in potrpi! Bog pa naj te spremlja!«

V nekaterih deželah so po takem obredu gobavca spustili v jamo na pokopališču, kakor da bi ga hoteli pokopati; bolj pogosto pa so ga iz cerkve pe-ljali v procesiji naravnost do koče, ki je bila zanj zgrajena nekje na samem. Pred vrata so posadili križ in nanj je duhovnik obesil pušico za miloščino. Bivališča gobavih so bila lesena in ograjena s plotovi. Zmeraj so bila zua-naj vasi, najrajši na poljih, a vendar skoraj vedno blizu kake prometne po-ti, da bi bila miloščina izdatnejša. Ka-dar je gobavec umrl, so njegovo po-sodo strli, če je bila iz žgane gline, požgali, če je bila lesena, a prečiščena v ognju, če je bila kovinska. Truplo so potem pokopali pod kočo in v ne-katerih krajih so v jamo zvrnili še za voz apna.

V poznejših časih so gobavce le redko ločili od bivališč zdrave družbe, kakor je velevala duhovna zapoved. Često so jim naklonili posebne pravi-ce, ki se prav slabo skladajo z nau-ko ljudje v srednjem veku

dobro poznali nevarno nalezljivost te bolezni. Imeli so pravico, da so lahko hodili okrog po skupnih naseljih in trgih, le da niso smeli iti po določeni cesti ali trgu ali hoditi po določenem mestu ali na nekih mestih prekoračiti reke. Ob določenih dnevih in urah so smeli iti v mesto, vendar jim ni bilo dovoljeno tamkaj jesti ali obiskovati krmem. Dovoljeno pa je bilo, da so lahko beračili in navadno jim je bil za to določen poseben kraj. Pogosto pa se je našla kaka zdrava oseba, ki je sprejemala milodare zanje. Prav tako so si smeli nakupovati živil ter obiskovati cerkve, a tu je bil zanje poseben prostor; tudi spovedovati še niso v običajnih spovednicah. V veliki noči so gobavci običajno »vstajali iz svojih grobov, kakor je Kristus vstal ter za več dni prišli v mesta ali vasi, da bi bili deležni splošne krščanske radosti.

V nasprotju s tem pa se je tudi do-gajalo, da so z gobavci ravnali nečlo-veško strogo. Če je kdo v Vicenzi sre-čal gobavca, ki je hodil po mestu ali okolici, je imel pravico nagnati ga z bičem, pa čeprav je ta z zvonicom vsem prej dajal znak, da je gobavec.

V ravnanju z gobavci je odločevalo čudno zmešan občutek studa in po-milovanja, a z leti je pomilovanje po-lagoma prevladalo vsa druga čustva. Gobavi so veljali za nekaj svetega; v Franciji so jih imenovali »les malades de Dieu, les chers pauvres de Dieu« ali

»les bonnes gens« (božji bolniki, dragi božji siromaki, dobri ljudje). Kdor jim je pomagal, se je bližal vrhunec po-zrtvovanja in je zato dosegel največje časti. Hans Holbein je leta 1516 nasli-čal podoba Elizabete Ogrske, sveto za-ščitnico kraljic, ko ravno pomaga gru-čici gobavcev. Tudi Albert Dürer se je lotil tega predmeta ter s svojim čopi-čem prikazal skrivečene ali okrnjene ude gobavcev, njihovo s pisanimi pro-gami nakaženo kožo, da so bili videti kakor leopardi.

Umljivo je, da umetnikom ni bilo toliko do tega, da bi upodobili kar mo-čnatančno sliko bolezni, marveč da bi svetu podali občutek groze in tako ve-ličali junastvo tistih, ki so tem bolni-kom pomagali. Med odličniki, ki so si šteli v čast zdravitvi gobavce, moramo omeniti Matildo, ženo Henrika I. an-gleškega, grofico Šibilo flandrsko, Ro-childo de Hainault in sveto Katarino iz Siene.

Ambroise Paré, zdravnik Henrika II. francoskega, ki ga čisto cenijo za očeta nove kirurgije, je ob času neke-ga svojega predavanja o gobavosti pri-pominjal, da je treba z gobavimi, ka-dar so ločeni, »ravnati kar najbolj lju-beznivo in pomisliti, da so naši bratje, in da bi tudi nas ta bolezen lah-ko za-grabila, če bi bilo Bogu tako všeč.« Treba jim je reči, da čeprav so ločeni od sveta jih vendar Bog zmeraj ljubi, dokler potrpežljivo prenašajo svoj križ.

V teh časih je po vsej Evropi za-vladala misel, da se je treba bojevati zoper bolezen z izločevanjem nesre-čnih bolnikov, ki naj bi bili spravljani v posebni naseljih ali v bolnišnicah. Tudi zdravo osebo so lahko izključili iz človeške družbe, če se je zvedelo, da se je dotaknila gobavca. Verjelo je, da so imeli ti ukrepi tako velik vpliv, da se bolezen ni mogla širiti. Na Angleškem so imeli vedno nove primere gobavosti od 11. pa tja do 14. stoletja. Bolezen je v Evropi izginjala nekako čisto v tistem redu, v katerem je napadla različne dežele.

Ne vedo, zakaj se gobavost pojavi v nekem kraju, v drugem pa ne. »V vsem je neka muhavost,« piše Frank Oldrieve, tajnik društva za pomoč go-bavcem v angleškem cesarstvu, »ki si jo je težko pojasniti, ker se zdi, da se bolezen neposredno ne ravna po pod-nebu, po zamljepnih okolnostih ali po drugih naravnih krajevnih razme-rah, kajti gobavost srečavamo v gora-tih pokrajinah, po nižinah, ob obalah, v notranjosti, v vseh podnebnih in zem-ljepisnih okolnostih.«

Cenijo, da je po vsem svetu več ko tri milijone gobavih, od teh največ v Indiji, na Kitajskem in na Japonskem. Gobavost je močno narasla v Južni Ameriki a tudi havajski otoki, Ceylon in Java so hudo trpeli za to boleznijo. Čudno pa je, da na Koreji naletimo na to bolezen samo v južni polovici pol-otoka.

Slavni boji divizije »Alpi Graie« v črni gori

Povsod, kamor je prišla italijanska vojska, je prebivalstvu kar odleglo

Posebni dopisnik agencije Stefani je poslal s Cetinja naslednje poročilo o uspešnih bojih italijanskih čet s črnogorski komunističnimi partizani:

Treba je posebej omeniti novo razdobje osvobodilnega pohoda, ki ga ima za seboj italijanska alpinska divizija »Alpi Graie«. Naše čete so odšle iz Nikšića čez številne gorske grebene do Gvozdanke planote nasproti Dučmitorju, čigar zasneženi vrhovi se tu pa tam še blešče v soncu. Počasi so se premikale preko pašnikov, ki spominjajo na naše v Alpah, se nato spustile po tesnih Mokre po temnih bukovih gozdovih, medtem pa sta dva bataljona na straneh preiskala vsak posamezen vrh in globel, da bi se pripravila, če ne tiči morda kje v zasedi sovražnik, za katerega se je zvedelo, da se skriva na Savniku. Komunisti pa niso čakali naših čet, pač pa so zbežali in pustili za seboj

znamenja značilnega angleško-ruskega uničevanja

Tudi oni so na »slavnem umiku« po zgledu svojih učiteljev pustili za seboj ogenj, razdejavanje in vandalstvo vseh vrst. Pobili so cele trupe pastirjev, požgali vasi, pripete ob gorska pobočja, požgali pastirske kočice po planšarijah ter dejansko razdejali cesto Nikšić-Savnik na ta način, da so jo na sto in sto mestih pretrgali. Na nekaterih krajih je ta cesta tako razdejana, da dá slutiti, da so pri teh razdejanjih bili neposredno udeleženi angleški ali ruski strokovnjaki. Morda so mislili, da bodo s tem ustavili našo divizijo na pohodu, ali pa so se poslužili čisto nove taktike vojskovanja na podlagi sabotažnih in terorističnih dejanj? Morda je bilo oboje. Toda oboje je bilo

brez haska

Divizija je prodirala dalje in sproti popravljala cesto. Pri tem so se zlasti izkazali naši ženijski oddelki in delali naravnost neverjetne stvari. Sodelovali pa so tudi alpinisti in topničarji, ki so zdaj opravljali ogledniško službo, zdaj spet odstranjevali nastavljenе zasede in mine; potem avtomobilisti in vozniki tankov ter oklepnih vozil in drugi. Tudi to je bila zmagovita bitka, kot druge, ki se bijejo z orožjem, morda končna bitka, kajti vsak je slutil, da bi to utegnili biti ena zadnjih ovir, ki jih je postavil sovražnik, da bi zadržal svoj konec, svoje popolno uničenje.

To je bil presenetljiv uspeh, ki ga je divizija dosegla v nekaj več ko dveh mesecih. Dobila je povelje, da prodira

po dolini reke Zete

črnogorske življenjsko važne žile, in spričo tega tudi središča komunističnega gibanja. Ob svojem prihodu v Danilovgrad se je nenadoma znašla v nevarnem in kočljivem položaju. Uporniki so se povsod iz doline odstranili, zasedli hribe, strahovali prebivalstvo po gozdnih krajih, razdirali prometne zveze, ogražali naše posadke, dočim so nacionalisti, ki so bili komaj preboleli globoko duševno krizo, niso mogli uspešno upirati, ker so bili še vedno slabo organizirani in tudi slabo oboroženi. Ze se je nekaj vasi vdalo grožnjam komunistom. Ljudje so se jim deloma pridružili, drugi pa so se sklenili upirati do konca, da bi se na ta način izognili zlu. Ko je prišla tja naša divizija, se je

položaj spremenil

Ljudstvo je sprevidelo, preden se je tega dobrega zavedlo, da se je položaj spremenil. Moralni lik in ugled vrhovnega poveljnika in prestiž alpinec divizije »Alpi Graie« sta bila osrednja točka, okoli katere so se zbrali nacionalisti iz vse doline. Odločen protinapad naših čet je prinesel Danilovgradu in vsemu okoliškemu prebivalstvu občutje varnosti. Naši so začeli zasledovati komuniste po gorah in jih prisilili, da so se umaknili proti Župi in Nikšiću. Tisti, ki so prej zbežali v hribe, so se začeli zdaj spet vračati na svoje domove. Na njihovih obrazih se je videlo, da so bili pretrpeli veliko gorja in da so doživeli žalostne prizore. Vendar pa se jim je vrnilo le malo. Večino so komunisti odpeljali s silo s seboj in jih brez usmiljenja pobili.

Komunistična grozodejstva

Alpinisti so na svojem pohodu delili pičel kruh sestradanemu in ustrašovanemu prebivalstvu, pokopavali raztresene ude žensk in otrok, ki so jih komunisti pobili in jih pustili nepokopane za hrano krokarjem, se spuščali v kraške globeli in skušali izkazati poslednjo čast stotinam žrtev človeške podjarjanosti, ki jih je zmetala žive v prepeade, kjer naj bi se za večno zabrisali sledovi dokazov, da so bili po nedolžnem pomorjeni.

Sovražnik pa se je umaknil in obdržal nedotaknjene svoje vrste. Na področju Nikšića je zbral nove sile in dajal močnejši odpor.

Sovražnika je bilo treba poiskati

ga pregnati iz njegovih oporišč ter mu zadati smrtni udarec. Divizija se je nato podala v Nikšić. Ljubko mestece je bilo dejansko obkoljeno od upornikov, ki so namestili vrhovno poveljstvo črnogorskih partizanskih sil v nekaj kilometrov oddaljeno gorsko vasico Gornje Polje. Sedež tega poveljstva so prenesli tja iz vojaških in političnih razlogov. Višine okrog mesta so nudile odlična obrambna oporišča in po naravi utrjene postojanke proti morebitnim našim napadom, na drugi strani pa so dajale lepo možnost za umik. V Nikšiću so potem imeli uporniki svoje odposlane in vohune, ki so jih obveščali o vsakem našem premiku, ter so ustanovili tudi dobro organizirane celice, ki naj bi v danem trenutku imele nalogo »pete kolone«.

Predrznost slovitega Save Kovačevića

vrhovnega poveljnika črnogorskih komunistov, je dosegla takšno stopnjo, da je prebivalstvu celo naznanil, da bo 6. maja, na črnogorski narodni praznik, povabil poveljnika italijanske divizije »Alpi Graie« na kosilo. Seveda je italijanski general to povabil sprejel in se mu odzval celo en dan prej. Petega maja ob zori je poslal skupino alpinskih bataljonov, naj mu odnesejo njegovo »vizitko« na Uzdolir. Ta gora je 852 m visoka, osamljena in strma ter zapira kotanje Gornjega Polja in kraljuje nad mestom in vso Nikšićko ravnino. Komunisti so tam imeli močno utrjeno oporišče, o katerem so pravili, da ga ni mogoče zavzeti.

Komunistična propaganda

je na vse štiri strani neba oznanjala, da bo »kota 852 grob italijanskih alpinec«, London in Moskva pa sta takoj pograbila za to in posvetila pet najdragocenejših svojih radijskih oddaj, da sta podarjala, kako sijajno je utrjena tista višinska postojanka in kako visok je vojaški duh črnogorskih komunistov. Da, tako so govorili. Tista postojanka je res takšna, da jo lahko pešice brani pred močnimi nasprotnikovimi oddelki. Oblikovitost tal, kjer je vse polno varnih zavetij, ki jih lepo zakriva grmičje, predstavlja neprestano zasedo od podnožja do vrha in nudi na vsakem koraku oviro strelec in avtomatičnemu orožju. Vrh, ki ga je narava zavarovala s skalovjem, je res strahotna utrdba, če so uporniki neustrašeni in divji branilci. Še več, kruti Savo Kovačević je izdal drakonično povelje, ki se glasi: »Kdor zapusti Uzdolir, ga bo zadela ostrina partizanskih zakonov«. In komunisti so dobro zavedajo, kako temeljito je držal ta njihov voditelj svoje obljube.

Nastal je torej

boj za višino »852«

ki je bil čisto drugačen kot je navadno čiščenje v sedanji vojni. Bil je kratek in zelo trd boj. Alpinski bataljoni so naskočili v naletu to višinsko postojanko, pri naskoku pa jih je podpiralo gorsko topništvo. Vrh je bil zavzet v boju na nož in z ročnimi bombami. To je bil ognjeni krst naše divizije — junaški krst, ki se upravičeno lahko

Bistremu opazovalcu se nehote vsiljuje vprašanje

Kdaj bodo Nemčija, Italija in Japonska hkrati napadle

Dozdej so se vrstile in druga drugi dajale možnost za nadaljnje priprave

Berlin. (DNB). Če zasledujemo svetovni vojni položaj, se nam vsiljuje omembe vredno dejstvo, iz katerega se vsaj v neki meri lahko vidi skupni vojni načrt, ki so si ga naredile države trojne zveze. Zdi se, da obstoji res nek čisto določen načrt, po katerem vojske trojne zveze po nekakem vrstnem redu zadajajo udarce Amerikancem in Angležem.

Ko se je v Vzhodni Aziji začela vojna proti angleško-ameriški nadoblasti, je nastopilo na vzhodnem evropskem bojišču zaradi zime nekako zatijšje.

Zdaj divjajo boji v Severni Afriki, na Sredozemlju in na Atlantiku z vso srditostjo in dajejo Japonski možnost, da se pripravi za naslednjo večjo ofenzivo.

Ta dva primera — tako pravijo tudi v Berlinu — se še v marsikakšem drugem oziru dopolnjujeta in izpopolnjujeta. Zato se bistremu opazovalcu nehote vsiljuje vprašanje, kdaj bo

primerja z najsrdečjšimi bitkami sedanje vojne. To ni bil osamljen ali slučajen spopad, kakor jih je toliko v sedanji vojni, pač pa spopad, do katerega je prišlo po čisto določenih taktičnih in strateških nastopih, ki jih je naravnost na umetniški način izvedel poveljnik, ki je zaposlil sovražnika, imel stalno pobudo v svojih rokah ter prisilil sovražnika k boju vprav na tem mestu in ne morda kje drugod, kajti samo tu je bilo mogoče boj končati. Uspehi so bili res odločilni, čeprav za ceno žalostnih žrtev človeških življenj, ki pa so bile spričo bliskovitosti, s katero je bil sunek izveden, skržene do skrajnosti. Uzdolir ni bil samo ognjišče krajevne obrambe. Komunistična propaganda sama ga je naredila za ognjišče moralnega odpora črnogorskih upornikov, skoro za simbol borbe, ki se odigrava s tolikšno srditostjo. Njegov padeč pomeni moralni propad vse organizacije. Zaman so bili vsi poskusi, da bi ta hrib zavzeli nazaj, čeprav so poglali v boj močne oddelke in kljub žrtvovanju smrtnih bataljonov, ki so jih tvorili 18 do 20 letni mladeniči, fanatični in vdani v usodo.

Voditelja Sava Kovačević, vojaški poveljnik, in Jud Polje Pijade, politični voditelj črnogorskega komunističnega gibanja, ki sta se nastanila v Gornjem Polju, sta ukazala svojim oddelkom, zlasti tistim, ki so nastopili na Kableni Glavi, da se morajo do skrajnosti upirati, da bi tako zavarovali njun umik in omogočili umik iz Zupske doline komunistom, ki nastopajo tam in so v nevarnosti pred obkolitvijo. Uspeh je bil zagotovljen s tem, da smo hitro izkoristili čas. Cim je poveljnik zvedel za uporniške nakane, je poslal skupino bataljonov, da zasedejo višine vzhodno od Nikšića proti koncu Zupske doline, med tem pa so nacionalisti s pomočjo naše artilerije in alpinec zavzeli Kableno glavo. Tudi tu je bil odpor srdit. Postojanke so bile v hipu zavzete, čeprav so potem uporniki poskušali s besnimi in neuspešnimi protinapadi.

V dveh dneh je bila vsa Župska dolina očiščena

istočasno pa je neka druga skupina bataljonov zavzela Gornje Polje. Takoj so se celi oddelki komunistov uprli voditeljem in prešle na stran nacionalistov, drugi pa so se jim polagoma pridružili prostovoljno. Vsa komunistična fronta se je razsula, zaradi česar se nacionalisti na vseh področjih lahko hitro prodirali.

Med prebivalstvom je novica o zavzetju Uzdolira vzbudila globok vtis. Prebivalstvo širnih področij se je dvignilo proti komunistom in začelo ustanavljati nacionalistične oddelke, ki so se takoj pridružili našim četam. Prebivalstvu je povsod odleglo.

Navdušenje za osvoboditelje

Po mnogih vaseh so italijanske alpince sprejeli z navdušenjem in ganotjem. Ljudstvo je v trumah drlo našim oddelkom nasproti, da jim izrazi dobrodoščilo ter zahvalo, in jim prineslo prve pomladanske rože, pijačo in meso: edine stvari, ki so morda še ostale pred načrtnim komunističnim ropanjem.

Ti prizori pričajo o simpatijah prebivalstva do naših vojakov in o upanju, ki ga Črnogorec stavi v naše obnovitveno delo. Kamor pridejo bataljoni naše divizije, povsod se ljudje vračajo v osvobojene trge, kmetje se vračajo na svoja polja k plugom, vračajo, da znova zgrade požgane hiše in zbero razpetene črede ter blagoslovljajo Italijo in njene vojske, ki so jim vrnili veselje do življenja.

Lisičjereja na Norveškem

Norveška zelo pridno goji živali, ki dajejo odlično krzno, saj se dobro zaveda, da ima od tega velike koristi. Domače krznarstvo je z drugimi besedami eden zelo izdatnih virov dohodkov na Norveškem. Posebno pozornost so posvetili rejci lisic. Leta 1938. so Norvežani izvozili za več ko 38 milijonov kron draga krzna. Računajo, da so na Norveškem v letu 1929. zredili še samo 30 tisoč srebrnih lisic, štiri leta pozneje 214.000, leta 1936. 391.000 in

Besedilo: Jože Tomažič

Pogorska pravljica

Risal Jože Beranek.

38.

»Ondesite grofa, mene pa pustite samega pri njej!« je zapovedal ženin. Zaplapolale so plamenice, vzdignili so krsto in za njo se je iz dvorane razvil žalni spreved med stebri po mračnih hodnikih v grajsko kapelo.

39.

V kapeli so vojski vzdignili kameniti pokrov z grobnice ter ga prislonili k zidu. Pogrebci so krsto spustili v temno odprtino, duhoven pa je nad njo molil poslednjo molitev za starega grofa.

neposredno pred izbruhom sedanje vojne že 750.000. Vsekakor čudovit napredek!

Danes imajo — kakor piše posebni poročevalci CE iz Osla — na Norveškem približno 16.500 hlevov, v katerih rede živali, ki dajejo dragoceno krzno. Predvsem rede modre, bele in srebrne lisice, in slednjič tudi lisice platinaste barve, ki so jih imeli leta 1936. vsega skupaj samo 36!

Ženske nogavice iz bananinih listov

Japonskim strokovnjakom se je baie posrečilo uporabiti liste banan za izdelovanje izvrstne celuloze, iz nje pa potem delati svilu odlične kakovosti, uporabno za najfineše izdelke, kakor na primer za izdelovanje izredno tankih ženskih nogavic. Ta poskus so naredili, kakor pravi poročilo iz japonskega vira, na otoku Formoz in je baie rodil odlične uspehe. Tako banana odslej ne bo več samo drevo, ki daje okusen sadež, pač pa tudi pomembna industrijska rastlina.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Odkar je Schagerstroema videla v cerkvi, se ves dan ni mogla osvoboditi občutka, da se bo nekaj velikega zgodilo. Noč je prespala v mrzličnem pričakovanju nečesa, kar se bo zgodilo. Posleda je ob oknu in ni mogla prijeti za nobeno delo, temveč je s prekrizanimi rokami čakala na tisto, kar naj bi se zgodilo.

Pričakovala je, da bo videla, kako se bo Schagerstroem peljal mimo. Toda pripetilo se je še nekaj čudovitejšega. Sredi dopoldneva, tako nekako med enajsto in dvanaajsto uro, je prišel k njej na obisk Karel Artur.

Razume se, da je bila srečna in presunjena, pa je vendar ohranila potrebno razsodnost.

Ni vedela, kaj bi mu rekla, kako bi ga pozdravila in povabila v svojo sobo. Na vsak način je on kmalu sedel na najboljšem naslanjaču njenega majhnega salona, sama pa je sedla nasproti in strmela vanj.

Sploh ni vedela, da ta mož izgleda tako mladosten, kakor ga je zdaj videla v svoji neposredni bližini. Kajpada je vedela vse, kar se njegove družine tiče, vedela je celo, da je bil rojen v letu 1906 in da mora biti zdaj 22 let star. Toda nihče mu tega ni mogel brati z obraza.

Zdaj ji je na čudovito enostaven in resen način pripovedoval, da je šele iz nedavnega materne pisma spoznal, da je hčerka Malrine Spaak in da je bila služkinja pri vsej družini Loewenskoeldov. Obžaloval je, da tega že prej ni vedel in ji rekel, da bi mu to že davna morala sama povedati.

Bila je v devetih nebesih, kajti zdaj je vedela, zakaj je prej niti pogledal ni. Toda sama ni mogla spraviti niti besede iz ust,

niti kaj drugega. Le nekaj neumnih zmedenih besed je izmrmrala, katerih pa njen gost prav gotovo ni razumel.

Gledal jo je z začudenjem. Ali more biti človek tako bojazljiv, da izgubi celo govor? To mu je bilo nerazumljivo.

Da bi ji dal čas, da bi prišla k sebi, ji je začel pripovedovati o Malrini Spaak in o Hedebyju. Pa tudi o drugih zgodbah in o neprijetnem prstanu ji je začel govoriti.

Povedal je, da vsem tem podrobnostim ne poklanja vere, toda navzlic temu vidi v njih nek globlji smisel. V prstanu vidi simbol ljubezni do posvetnega, ki drži dušo v ječi in jo dela nesposobno za božje kraljestvo.

Torej je resnično on sedel pred njo in jo gledal z vabljlivim smehom in čisto zaupno in neovirano klepetal z njo, kakor s staro prijateljico. Sreča je bila prevelika, da bi jo skoraj spravila ob pamet.

Bil je sicer navajen na to, da ni dobil nobenega odgovora, kadar je prišel k ubogim in trpečim, da bi jih potolažil in opogumil. Zato je govoril neovirano naprej.

Pripovedoval ji je, da mora zmerom misliti na Jezusove besede bogatemu mladeniču. Prepričan je, da je treba iskati vzrok za številne človeške bolečine predvsem v tem, da ljudje stvarstvo mnogo bolj ljubijo kakor pa Stvarnika.

Ceprav ni rekel nič, pa je vendar očitno prisluhnila njegovim besedam na način, ki je njegovo zaupanje vedno bolj utrjeval. Zaupal ji je, da ne misli postati niti prost niti škof. Ne bi rad imel velike verske občevine, ne velikega stanovanja, niti prostora in njiv in debelih cerkvenih knjig ter veliko dela. Ne, želi si le majhno vasico, kjer bi se mogel ves posvetiti zgolj dušnemu pastirstvu. Za njegovo župnišče bi zadostovala mala siva bajtica, ki pa bi morala ležati zraven bukovega gozda in ob kakšnem jezeru. Njegovi dohodki pa naj bi bili le tolikšni, da bi zadostovali za preživljanje.

Razumela ga je. Na ta način bi rad pokazal ljudem pravo pot k resnični sreči. Globoka pobožnost je napolnila njeno dušo. Še nikdar se ji ni zdelo kaj drugega tako mladostno in čisto. Oh, kako bi ga vsi ljudje ljubili!

Toda potem se je domislila, v kako velikem nasprotju so te njegove besede s tistim, kar je nedavno slišala. Glede tega si je hotela priti na jasno.

Vprašala ga je, ali ni morda napačno razumela, toda ko je bila vnovič v prošnji, je slišala, da je njegova nevesta rekla, da ima namen potegovati se za profesuro na gimnaziji.

Tedaj je Karel Artur skočil pokonci in začel v mali sobi dirjati sem pa tja.

Mar je res Karlina zinila kaj takega? Ali je prepričana, da je Karlina to res rekla? Ob tem vprašanju, ki ga je na nedvoumen način izrekel, ji je postalo tesno. Toda z vso trdnostjo je odgovorila, da je to Karlina dejansko dejala, kolikor se pač more spomniti.

Kri mu je stopila v glavo. Vedno bolj jezen je bil videti. Bila je silno presenečena. Skoraj bi bila padla pred njim na kolena in ga prosila odpuščanja. Nikdar ni mislila, da bi ga utegnilo tako močno razjeziti tisto, kar je bila slišala od Karline. Kaj naj mu pove, da se bo spet razvedril? Kaj naj stori, da bi ga pomirila?

Med tem razburjenjem je zaslišala ropotanje voza in po stari navadi je pogledala skoji okno in videla, da se je Schagerstroem peljal mimo. Ker pa je bila s Karlom Arturjem tako zaposlena, se ni niti vprašala, kam naj bi se peljal. Karel Artur voza sploh zapazil ni. Še vedno je korakal jezne obraza po sobi gor in dol.

Potem je stopil k njej in ji ponudil roko v slovo. Oh, kako strašno razočaranje, ker tako hitro spet odhaja! Najrajši bi si dala odrezati jezik, ker je zinila tistih nekaj besed, ki so bile krive njegove jeze.

Toda pomagati se ni dalo več. Toda ona je morala stegniti svojo roko in prijeti za njegovo. Morala je molčati in ga pustiti, da je odšel.

Pa vendar se je v svoji stiski in zdvojenosti nagnila nad njegovo roko in jo poljubila.

Sunkovito je umaknil roko. Potem je obstal in jo pogledal.

»Rada bi le prosila za odpuščanje,« je iztisnila iz sebe.

Videl je solze v njenih očeh in to ga je pripravilo, da ji je začel pojasnjevati.